

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ของมารดาที่มีบุตรคนแรก

สินี กระราลัย, พย.ม.¹ อัมพร เนียมกุลรักษ์, พย.ม.² สาวิกา ใจบริสุทธิ์กุล, พย.ม.^{3*} รัชนิกร พยัคฆะโส, พย.บ.⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพหุการณีนี้นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาที่มีบุตรคนแรก กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาที่พาบุตรมารับบริการวัคซีนที่สถานสุขภาพเด็กแห่งชาติทหาราชินี จำนวน 107 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบบันทึกข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแบบสอบถามความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า มารดาที่มีบุตรคนแรกเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวเฉลี่ย 3.25 เดือน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.12 ทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่สามารถร่วมกันทำนายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวได้ร้อยละ 3.4 (Adjusted $R^2 = .034$, $F_{3,113} = 2.249$, $p < .05$) โดยทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นปัจจัยเดียวที่สามารถทำนายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .249$, $p < .05$) ดังนั้นพยาบาลที่แผนกฝากครรภ์ควรส่งเสริมให้มารดาตั้งครรภ์ครั้งแรกมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ซึ่งจะส่งผลสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวได้นานขึ้น

คำสำคัญ: มารดาที่มีบุตรคนแรก ทัศนคติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว

---

¹ อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์มิชชั่น มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์มิชชั่น มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก

³ อาจารย์ภาควิชาการพยาบาลครอบครัวและการผดุงครรภ์ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์

⁴ พยาบาลวิชาชีพ สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี

* ผู้เขียนหลัก e-mail: savika.jai@pccms.ac.th

Factors Influencing Successful Exclusive Breastfeeding Among First-Time Mothers

Sinee Karalai, MNS.¹, Amporn Niemkulrak, MNS.², Savika Jaiborisoothikul, MNS.^{3*},
Rachaneegon Payakaso, BSN.⁴

Abstract

This predictive research aimed to study factors influencing successful exclusive breastfeeding among first-time mothers. The sample was 107 mothers taking their children to get vaccinated at the Queen Sirikit National Institute of Child Health. Data were collected by a demographic and exclusive breastfeeding record form, the Attitude Towards Breastfeeding Questionnaire, the Subjective Norm Questionnaire, Perceived Behavioral Control in Breastfeeding questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression.

The results showed that average time of exclusive breastfeeding among the first-time mothers was 3.25 months ($SD = 2.12$ months). Attitude towards breastfeeding, the subjective norm and perceived behavioral control in breastfeeding combined could predict and explain 3.4% of the total variance of successful exclusive breastfeeding among the first-time mothers (adjusted $R^2 = .034$, $F_{3,113} = 2.249$, $p < .05$). Attitude towards exclusive breastfeeding was the only factor that significantly predicted successful exclusive breastfeeding ($\beta = .249$, $p < .05$). Nurses working at antenatal care units should provide interventions to enhance attitude towards breastfeeding among the first-time mothers in order to promote longer exclusive breastfeeding.

Key words: First time mother, breastfeeding attitude, exclusive breastfeeding

---

¹ Lecturer, Mission Faculty of Nursing, Asia-Pacific International University

² Assistant Professor, Mission Faculty of Nursing, Asia-Pacific International University

³ Lecturer, Faculty of Nursing, HRH Princess Chulabhorn College of Medical Science, Chulabhorn Royal Academy

⁴ Professional Nurse, Queen Sirikit National Institute of Child Health

* Corresponding author e-mail: Savika.jai@pccms.ac.th

ความสำคัญของปัญหา

นมแม่เป็นแหล่งอาหารที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับเด็กทารก การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีผลต่อสุขภาพและพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะเด็กวัยแรกเกิดถึง 6 เดือนที่มีโครงสร้างร่างกายและระบบภูมิคุ้มกันยังไม่สมบูรณ์ การให้อาหารอื่นนอกเหนือจากนมแม่ อาจทำให้ทารกมีโอกาสเจ็บป่วยบ่อย เพราะมีเชื้อโรคที่ปนมากับอาหารเหล่านั้น อีกทั้งยังทำให้เกิดการแพ้โปรตีนที่มีในนมผสมที่ย่อยยาก อันตรายเยี่ยงอุบาทว์ทางเดินอาหารและระบบน้ำย่อยต่าง ๆ นมแม่จึงถูกกำหนดให้เป็นแหล่งอาหารและพลังงานที่ทารกแรกเกิดจนถึง 6 เดือนควรได้รับประจำวัน เพื่อส่งเสริมสุขภาพและการมีพัฒนาการของทารกที่เหมาะสมตามช่วงวัย ทารกที่ได้รับนมแม่นาน 6 เดือน มีระดับพัฒนาการและเขาวนปัญญาที่ดีกว่าทารกที่ได้รับนมผสม มีการศึกษาติดตามเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 5 ปี พบว่าเด็กที่ได้รับนมแม่นาน 6 เดือน มีระดับพัฒนาการดีกว่าเด็กที่ไม่ได้รับนมแม่เลย 5.8-8.2 จุด (Quinn et al., 2001) และการศึกษาที่ติดตามพัฒนาการของเด็กน้ำหนักตัวน้อยตั้งแต่แรกเกิด พบว่า เด็กที่ได้รับนมแม่นาน 6 เดือน เมื่ออายุ 5 ปี มีระดับเขาวนปัญญาเบื้องต้นดีกว่าเด็กที่ได้รับนมแม่เพียง 3 เดือน ถึง 11 จุด (Rao, Hediger, Levine, Naficy, & Vik, 2002) นอกจากนี้ยังพบว่า การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีผลต่อการพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจของทารก (Alden, 2006) และการศึกษาในประเทศไทยพบว่า การให้ลูกดูดนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน มีพัฒนาการสูงกว่าเด็กที่ได้รับนมแม่น้อยกว่า 6 เดือน (Chusilp, 2017) ซึ่งการเลี้ยงด้วยนมแม่ มารดามีการโอบกอดลูกบ่อยครั้งยิ่งช่วยให้เส้นใยประสาทแตกแขนงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงเซลล์ประสาทนับล้าน ๆ เซลล์เข้าด้วยกัน จะช่วยพัฒนาการด้านการเรียนรู้โดยเฉพาะด้านการสื่อสาร การใช้ภาษา และการใช้เหตุผล

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 เดือน เกิดผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่ดีสำหรับบุตรและมารดา (Kramer & Kakuma, 2002; World Health Organization [WHO], 2011) องค์การอนามัยโลก (WHO) แนะนำว่า ทารกควรเริ่มกินนมแม่ภายในหนึ่งชั่วโมงแรกหลังคลอดและกินนมแม่อย่างเดียวในช่วง 6 เดือนแรก และเพิ่มอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในช่วง 6 เดือนแรกของ

ชีวิตให้สูงขึ้น เป็นอย่างน้อยร้อยละ 50 ในปี ค.ศ. 2025 (WHO, 2014) จากการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย Multiple Indicator Cluster Surveys [MICS] พ.ศ. 2558-2559 พบทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนได้รับนมแม่อย่างเดียวเพียงร้อยละ 23.1 จัดเป็นอันดับที่ 43 ใน 97 ทั่วโลก (National Statistical Office & United Nations Children's Fund, 2016) และผลสำรวจล่าสุดจาก พ.ศ. 2562 พบว่า มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ลดต่ำลงอย่างมากเหลือร้อยละ 14 (National Statistical Office, 2020) ซึ่งแสดงว่าประเทศไทยยังมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่ำกว่าเกณฑ์

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียให้ประสพผลสำเร็จได้นาน 6 เดือน มีปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องกับหลายประการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of planned behavior) ที่อธิบายว่า การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์จะเกิดจากการขึ้นมาจากความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และความเชื่อเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Ajzen, 1991) ถ้าบุคคลมีความเชื่อว่าการทำพฤติกรรมใดแล้วจะได้รับผลทางบวก ก็จะมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น งานวิจัยสนับสนุนแนวคิดนี้ เช่น งานวิจัยที่พบว่า มารดาชาวไต้หวันที่มีทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับสูงมีโอกาสุทิศการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่น้อย (Ho & McGrath, 2011) สอดคล้องกับการศึกษาของ Cernadas, Noceda, Barrera, Martinez, and Garsd (2003) ที่พบว่า มารดาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียสูงขึ้น และมีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนานขึ้น ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงอธิบายว่า บุคคลที่มีความสำคัญสำหรับตนคิดว่าตนควรทำหรือไม่ควรทำพฤติกรรม ตนก็จะมีแนวโน้มที่จะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้น ๆ งานวิจัยในแม่ที่มีลูกคนแรกจำนวน 203 ราย ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคกลางของประเทศสกอตแลนด์ พบว่ากลุ่มอ้างอิงมีความสำคัญที่จะกำหนดการเริ่มต้นและความต่อเนื่องของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (Swanson & Power, 2005) งานวิจัยของ Arpassakul (2016) พบว่า ปัจจัยด้าน

การสนับสนุนจากครอบครัวเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยพบว่า ยา ยาย มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและขัดขวางการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา และความเชื่อเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เป็นความรู้สึก ที่เกิดจากประสบการณ์ในอดีต การคาดคะเน รวมถึงปัจจัยเอื้ออำนวยและปัจจัยขัดขวางหรืออุปสรรค โดยพิจารณาถึงความเป็นไปได้จากผลของการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม ที่มีต่อการบรรลุถึงเป้าหมายพฤติกรรม ทั้งนี้การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมของตนเองจะแปรผันไปตามสถานการณ์ และการกระทำ ดังตัวอย่างการศึกษาแม่หลังคลอดลูกคนแรกในฮ่องกงจำนวน 209 ราย ตั้งแต่แม่อยู่โรงพยาบาล และในระยะ 1, 3, 6, 9, 12 เดือน จนกระทั่งหยุดให้นมแม่ พบว่าการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมของตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับที่สูง (Dodgson, Henley, Duckett, & Tarrant, 2003)

จากผลการวิจัยที่พบว่านมแม่มีคุณค่ายิ่งต่อสุขภาพของทารก รวมถึงการเจริญเติบโตและพัฒนาการ และมีปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดังนั้นการวิจัยนี้จึงศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวย เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ได้นานอย่างน้อย 6 เดือนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวย ได้แก่ ทักษะต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Ajzen, 1991) ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ ทักษะต่อการพฤติกรรม (Toward the Behavior) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อพฤติกรรม (Subjective norms) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral

control) โดยทั้ง 3 ปัจจัยขึ้นอยู่กับความเชื่อเป็นพื้นฐานที่จะชี้ให้เกิดการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ โดยที่ปัจจัยทัศนคติต่อพฤติกรรม เป็นการประเมินสิ่งที่จะกระทำในด้านบวกหรือด้านลบ ถ้าบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใด ก็มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมนั้น แต่ถ้าบุคคลทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งใด ก็มีแนวโน้มที่จะไม่ทำพฤติกรรมนั้น ส่วนปัจจัยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อพฤติกรรม เป็นการรับรู้ของบุคคลที่เชื่อว่าบุคคลที่มีความสำคัญสำหรับตัวเขาและต้องการให้กระทำพฤติกรรมนั้น บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมตามแบบอย่างของบุคคลรอบข้างเหล่านั้น แม้ว่า การรับรู้ว่าจะตรงหรือไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ และปัจจัยการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เป็นการประเมินการรับรู้ของตนเองว่า พฤติกรรมที่จะปฏิบัติ นั้นยากหรือง่าย ถ้าตัดสินใจทำแสดงว่าตนเองสามารถควบคุมพฤติกรรมนั้นได้และมีโอกาสประสบผลสำเร็จ ดังนั้นปัจจัยทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลือกเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงด้วยนมแม่อย่างเดียวย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทำนาย (Predictive descriptive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรเป็นมารดาที่มีบุตรคนแรกที่พักภูมิลำเนาบริการฉีดวัคซีน ณ แผนกกุมารเวชศาสตร์สังคมสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี กลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติ เป็นมารดาที่มีบุตรคนแรก มีอายุอยู่ระหว่าง 19-34 ปี เลี้ยงลูกด้วยนมแม่สามารถอ่านภาษาไทยได้

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยใช้สูตร $N=104+m$ (Tabachnick & Fidell, 2019) ซึ่ง N คือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง m คือตัวแปรต้น เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 107 คน การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยจึงใช้ขนาดตัวอย่างทั้งหมด 107 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic sampling) โดยการจับฉลากวันที่มารับบริการฉีดวัคซีน ณ คลินิกสุขภาพเด็กดี แผนกกุมารเวชศาสตร์สังคมสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติ

มหาราชินี ซึ่งจับฉลากได้วันจันทร์และวันพุธ จากนั้นทำการเรียงลำดับมารดาที่มีคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างตามลำดับบัตรคิวที่พาบุตรมารับบริการฉีดวัคซีน ในวันที่กำหนด และทำการสุ่มแบบคนเว้นคนจนครบจำนวน 107 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะครอบครัว รายได้ของครอบครัว สถานภาพสมรส วิธีการคลอดบุตร ระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวย การเริ่มเลี้ยงลูกด้วยนมผสม ระยะเวลาการหยุดทำงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามของ Karande and Perkar (2012) และ Jancharoen (2017) ประกอบด้วย 22 ข้อคำถาม เป็นคะแนนเชิงบวก 11 ข้อ และให้คะแนนกลับกัน 11 ข้อ เป็นชนิดลิเกิร์ต 5 ระดับ (เห็นด้วยมากที่สุด 5 คะแนน เห็นด้วยมาก 4 คะแนน เห็นด้วยปานกลาง 3 คะแนน เห็นด้วยน้อย 2 คะแนน เห็นด้วยน้อยที่สุด 1 คะแนน) คะแนนรวมสูงหมายถึง มีทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ดี

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย 8 ข้อคำถาม เป็นชนิดลิเกิร์ต 5 ระดับ (เห็นด้วยมากที่สุด 5 คะแนน เห็นด้วยมาก 4 คะแนน เห็นด้วยปานกลาง 3 คะแนน เห็นด้วยน้อย 2 คะแนน เห็นด้วยน้อยที่สุด 1 คะแนน) คะแนนรวมสูงหมายถึง การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลือกเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย 10 ข้อคำถาม เป็นคะแนนเชิงบวก 8 ข้อ และให้คะแนนกลับกัน 2 ข้อ เป็นชนิดลิเกิร์ต 5 ระดับ (เห็นด้วยมากที่สุด 5 คะแนน เห็นด้วยมาก 4 คะแนน เห็นด้วยปานกลาง 3 คะแนน เห็นด้วยน้อย 2 คะแนน เห็นด้วยน้อยที่สุด 1 คะแนน) คะแนนรวมสูง หมายถึง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผู้วิจัยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน คือ กุมารแพทย์ 1 ท่าน สูติแพทย์ 1 ท่าน อาจารย์สาขาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ท่าน และพยาบาลวิชาชีพหน่วยหลังคลอดที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องนมแม่ 2 ท่าน ตรวจสอบความตรงเนื้อหาได้ค่าดัชนีความตรงเนื้อหาเท่ากับ .96, 1.00, และ .96 ตามลำดับ และนำแบบสอบถามไปทดลองกับมารดาหลังคลอดที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย และหาค่าความเชื่อมั่นโดยสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's coefficient) เท่ากับ .87, .77, และ .76 ตามลำดับ

จริยธรรมการวิจัย

โครงร่างวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเซียแปซิฟิก เอกสารรับรองเลขที่ 150/2562 และ ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี เอกสารรับรองเลขที่ REC.009/2563 จากนั้นผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขั้นตอนการดำเนินการวิจัยโดยไม่ปิดบัง เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างซักถามจนเข้าใจให้อิสระในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดียินดีเข้าร่วมการวิจัย ได้ขอให้เซ็นยินยอมในแบบฟอร์มยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย และให้อิสระในการบอกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องระบุเหตุผลซึ่งจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการรักษา ไม่มีการระบุชื่อกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง จะถูกเก็บมิดชิดในตู้เอกสารมีกุญแจล็อกตลอดเวลา มีเพียงคณะผู้วิจัยเท่านั้นที่สามารถเปิดดูนั้นได้ เมื่อการวิจัยสิ้นสุดลงจะทำลายเอกสารของแบบสอบถามทันที ผลงานวิจัยจะนำเสนอในภาพรวม โดยนำไปใช้ในทางวิชาการเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากโครงร่างวิจัยผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าแผนกกุมารเวชศาสตร์ สังคม สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี เพื่อชี้แจง

วัตถุประสงค์และขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจะเข้ามาเก็บข้อมูลใน วันจันทร์และวันพุธ ช่วงเช้า ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเตรียมสถานที่ที่มีความเป็นส่วนตัวในการตอบแบบสอบถามภายหลังได้รับการนัดคิวขึ้นให้ลูกเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยขอให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบบันทึกข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามทั้งหมด โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อ่านและตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที เก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง กรกฎาคม 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์อำนาจการทำนายด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 107 คน พบว่ามีอายุเฉลี่ย 30.14 ปี ($SD = 5.81$) อายุระหว่าง 26-34 ปี ร้อยละ 52.34 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 39.25 ส่วนใหญ่มีลักษณะครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 57 รายได้ครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 15,000-20,000 บาท ($SD = 2.31$)

ตารางที่ 1 ค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง และความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ($n=107$)

ตัวแปร	ช่วงคะแนน		M	SD	ระดับ
	ค่าที่เป็นไปได้	ค่าจริง			
ทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	22-110	63-108	81.37	12.48	มาก
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	8-40	8-40	31.90	7.79	มาก
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง	10-50	18-50	39.32	6.38	มาก
ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว	1-6	1-6	3.25	2.12	ปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว พบว่า ทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความ

ส่วนใหญ่สถานภาพสมรสอยู่ด้วยกันกับสามี ร้อยละ 91.59 คลอดบุตรด้วยวิธีคลอดเอง ร้อยละ 53.27 จำนวนเดือนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวลดลงตามลำดับตั้งแต่ 1 เดือน ถึง 5 เดือน ดังนี้ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 1, 2, 3, 4, และ 5 เดือน คิดเป็นร้อยละ 30.85, 21.50, 7.49, 4.63 และ 2.81 และพบว่ามารดาครรภ์แรกเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน ร้อยละ 32.72 ยังพบว่ามารดาเลี้ยงลูกด้วยนมผสมครั้งแรกเมื่อลูกอายุมากกว่า 1 เดือน ร้อยละ 32.71 หลังคลอดบุตรมารดาหยุดงานมากกว่า 6 เดือน ร้อยละ 43.93

2. ทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับมาก ($M = 81.37$, $SD = 12.48$) คะแนนเฉลี่ยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อยู่ในระดับมาก ($M = 31.90$, $SD = 7.79$) คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองอยู่ในระดับมาก ($M = 39.32$, $SD = 6.38$) และความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวเฉลี่ย 3.25 เดือน ($SD = 2.12$) ดังตารางที่ 1

สัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .197$, $p < .05$) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .063$,

$p > .05$) และ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จใน ($r = .022, p > .05$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษา และความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว
($n = 107$)

ปัจจัยที่ศึกษา	ทัศนคติต่อ การเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่	การคล้อยตาม กลุ่มอ้างอิง	การรับรู้ ความสามารถ ควบคุมตนเอง	ความสำเร็จ ในการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่อย่างเดียว
ทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	1.00			
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	.310**	1.00		
การรับรู้ความสามารถควบคุมตนเอง	.007	.347**	1.00	
ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียว	.197*	.063	.022	1.00

4. ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สามารถร่วมกันทำนายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวได้ร้อยละ 3.4 (Adjusted $R^2 = .034$,

$F_{3,113} = 2.249, p < .05$) ซึ่งปัจจัยด้านทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นปัจจัยเดียวที่สามารถทำนายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์อำนาจการทำนายของปัจจัยทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง ต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ($n = 107$)

ปัจจัยทำนาย	B	Std. Error	Beta	t	p-value
ค่าคงที่	-.282	1.975		-0.143	.887
ทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.051	.021	.249	2.462	.015*
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	-.046	.029	-.168	-1.559	.122
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง	.026	.034	.079	0.769	.433
$R = .248, R^2 = .61, \text{Adjusted } R^2 = .034, F_{3,113} = 2.249, p < .05$					

อภิปรายผล

ทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่สามารถร่วมกันทำนายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวได้ร้อยละ 3.4 แต่ทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นปัจจัยเดียว สามารถทำนายได้ อาจอธิบายได้ว่า

ทัศนคติที่เกิดจากการสังเกตประสบการณ์ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้จากสถานการณ์แวดล้อม การมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีนั้นขึ้นอยู่กับความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจกับสิ่งที่เผชิญ ณ เวลานั้น ปัจจุบันสังคมยุคใหม่ มีสื่อมากมายที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคมอย่างมาก บุคคลสามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างรวดเร็ว มารดาที่มีบุตรคนแรกอาจได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงลูก

ด้วยนมแม่จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์นมแม่ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งช่องทางเหล่านี้ช่วยปรับทัศนคติเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้มารดามีความรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้สำเร็จตามเป้าหมายมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่พบว่า มารดาชาวไต้หวันที่มีทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับสูงมีโอกาสยุติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่น้อย (Ho & McGrath, 2011) และการศึกษาของ Persad and Mensinger (2007) ที่พบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการศึกษาของ Wangsawat, Kaleang, Phibal, Jaisomkom, and Hayeese (2014) ที่พบว่า มารดาที่มีความรู้เรื่องประโยชน์ของนมแม่อยู่ในระดับมาก มารดาส่วนใหญ่มีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพื่อให้มารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้นานขึ้น

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่สามารถทำนายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างได้ อาจอธิบายได้ว่า การรับรู้ของบุคคลที่เชื่อว่าบุคคลรอบข้างที่มีความสำคัญสำหรับตัวเขา ต้องการให้กระทำพฤติกรรมนั้น และบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมตามแบบอย่างของบุคคลรอบข้างเหล่านั้น แม้ว่าการรับรู้อาจจะตรงหรือไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นขั้นตอนที่มารดาและทารกต้องเรียนรู้ร่วมกัน มารดาต้องเรียนรู้ในการช่วยให้ลูกอมหัวนมและดูดนมได้อย่างถูกต้อง ตั้งแต่ออยู่ในโรงพยาบาล เมื่อกลับไปอยู่บ้าน มารดาต้องรับผิดชอบภาระการเลี้ยงลูกด้วยตนเองทั้งหมด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นครอบครัวเดียวอยู่ด้วยกับสามี ร้อยละ 91.59 หลังคลอดบุตรมารดาหยุดงานมากกว่า 6 เดือน ร้อยละ 43.93 แสดงให้เห็นว่ามารดาส่วนใหญ่เลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวมีส่วนเข้ามาดูแลและช่วยเหลือน้อย ประกอบกับมารดามีบุตรคนแรกยังไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงดูทารกมาก่อน เมื่อเกิดปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้เกิดความเครียด มารดาจึงตัดสินใจให้นมผสมแทนนมแม่ เห็นได้จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง พบว่า มารดาให้นมผสมกับลูกครั้งแรกเมื่อลูกอายุมากกว่า 1 เดือน ร้อยละ 32.71 ผลการศึกษานี้

ไม่สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาซึ่งพบว่ากลุ่มอ้างอิงมีผลต่อความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากที่สุด (Bai, Middlestadt, Peng, & Fly, 2009) และการศึกษาที่ศึกษาอิทธิพลของกลุ่มอ้างอิงที่มีต่อการตัดสินใจเลือกให้นมแม่ในมารดาที่มีลูกคนแรกจำนวน 203 ราย พบว่า กลุ่มอ้างอิงมีความสำคัญที่จะกำหนดการเริ่มต้นและความต่อเนื่องของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (Swanson, & Power, 2005)

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่สามารถทำนายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างได้ ซึ่งอธิบายได้ว่า ปัจจัยการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เป็นการประเมินการรับรู้ของตนว่าพฤติกรรมที่จะปฏิบัตินั้นยากหรือง่าย ถ้าตัดสินใจทำแสดงว่าตนเองสามารถควบคุมพฤติกรรมนั้นได้และมีโอกาสประสบผลสำเร็จ เนื่องจากการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นภาระที่ต้องกระทำติดต่อกันตลอด 24 ชั่วโมง มารดาต้องตื่นมาให้นมลูกทุก 2-3 ชั่วโมงทำให้นอนน้อย จึงเกิดภาวะเหนื่อยล้า อ่อนเพลีย อีกทั้งต้องดูแลความสะอาด และความเป็นอยู่ต่าง ๆ ภายในบ้าน จึงทำให้เกิดความเครียด มารดาหลายรายจึงตัดสินใจให้นมผสม ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นตัวแปรที่สามารถทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างได้ (Chansiri, Phahuwatanakorn, & Yusamran, 2017) และมารดาที่มีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในตนเองสูงมีโอกาสเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 สัปดาห์หลังคลอดเป็น 1.077 เท่าของมารดาที่มีการรับรู้ความสามารถในตนเองต่ำ (Chanachai, Sinsuksai, Thananowan, & Phahuwatanakorn, 2014)

ข้อเสนอแนะ

1. การปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลที่แผนกฝากครรภ์ควรจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจ ชี้แนะ หรือให้การปรึกษาเพื่อส่งเสริมทัศนคติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวที่จะส่งผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวให้ครบ 6 เดือน
2. ผู้บริหารในสถานศึกษาพยาบาลควรใช้ผลการศึกษานี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบาย พัฒนา

กิจกรรมการเรียนการสอนและเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้
ของนักศึกษาพยาบาลเรื่องนมแม่ โดยจัดทำหลักสูตรการ
ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

3. การวิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
อย่างเดี่ยว ควรเน้นการปรับเปลี่ยนทัศนคติเชิงบวกหรือ
เพิ่มทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยนานาชาติ
เอเชีย-แปซิฟิก ที่ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัย และขอขอบคุณ
คณะพยาบาลศาสตร์มีซัง มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-
แปซิฟิก ที่เอื้ออำนวยสิ่งสนับสนุนต่าง ๆ ตลอดจนคณาจารย์
และบุคลากร ผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและ
ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี

References

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behaviors. *Organizational Behavior and Human Decision Process*, 50(2), 179-211. Retrieved from [http://dx.doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](http://dx.doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Alden, K. R. (2006). Newborn nutrition and feeding. In D. L. Lowdermilk, & L. E. Perry (Eds.), *Maternity nursing* (7th ed.) (pp. 617-630). St. Louis: Mosby Elsevier.
- Arpassakul, P. (2016). Discouraging factors of breastfeeding among Thai women. *Journal of Public Health Nursing*, 30(2), 133-146. [in Thai]
- Bai, Y., Middlestadt, S. E., Peng, C.-Y. J., & Fly, A. D. (2009). Predictors of continuation of exclusive breastfeeding for the first six months of life. *Journal of Human Lactation*, 26(1), 26-34. doi: 10.1177/0890334409350168
- Cernadas, J. M. C., Noceda, G., Barrera, L., Martinez, A. M., & Garsd, A. (2003). Maternal and perinatal factors influencing the duration

of exclusive breastfeeding during the first 6 months of life. *Journal of Human Lactation*, 19(2), 136-144. doi:10.1177/0890334403253292

- Chanachai, S., Sinsuksai, N., Thananowan, N., & Phahuwatanakorn, W. (2014). Knowledge, attitude, self-efficacy, spousal and nurse support predicting 6-weeks exclusive breastfeeding. *Journal of Nursing Science*, 32(1), 51-60. [in Thai]
- Chansiri, S., Phahuwatanakorn, W., & Yusamran, C. (2017). Influences of breastfeeding attitude subjective norm and self-efficacy on intention to exclusive breastfeeding among teenage pregnant women. *Journal of Nursing Science*, 35(4), 49-60. [in Thai]
- Chusilp, K. (2017). *Breastfeeding and brain development*. Retrieved from <https://thaibf.com/wp-content/uploads/2017/07/2-> [in Thai]
- Dodgson, J. E., Henly, S. J., Duckett, L., & Tarrant, M. (2003). Theory of planned behavior-based models for breastfeeding duration among Hong Kong mothers. *Nursing Research*, 52(3), 148-158. doi: 10.1097/00006199-200305000-00004
- Ho, Y. J., & McGrath, J. M. (2011). Predicting breastfeeding duration related to maternal attitudes in a Taiwanese sample. *Journal of Perinatal Education*, 20(4), 188-199. doi: 10.189/1058-1243.20.4.188
- Jancharoen, P. (2017). *Factors influencing breast feeding behaviors of mothers in territory health promotion hospital in Tambon bangtoey Muang Chachoengsao*. Retrieved from <https://www.govesite.com/uploads/20171120083444BU9XA7S/store/20171120154652sUS2Ysu.pdf> [In Thai]

- Kramer, M. S., & Kakuma, R. (2002). Optimal duration of exclusive breastfeeding. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 1, 1-40. doi:10.1002/14651858.cd003517
- Karande S, & Perkar S. (2012). *The lowa infant feeding attitude scale*. Retrieved from https://www.researchgate.net/figure/The-lowa-infant-feeding-attitude-scale-8_tbl1_236252238
- National Statistical Office & United Nations Children's Fund. (2016). *Thailand multiple indicator cluster survey 2015- 2016, final report*. Bangkok: NSO and UNICEF.
- National Statistical Office. (2020). *Project to survey the situation of children and women in Thailand, multiple indicators cluster survey 2019, complete report*. Bangkok: National Statistical Office.
- Persad, M. D., & Mensinger, J. L. (2007). Maternal breastfeeding attitudes: Association with breastfeeding intent and socio-demographics among urban primiparas. *Journal of Community Health*, 33(2), 53-60. doi:10.1007/s10900-007-9068-2
- Quinn, P., O'Callaghan, M., Williams, G., Najman, J., Andersen, M., & Bor, W. (2001). The effect of breastfeeding on child development at 5 years: A cohort study. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 37(5), 465-469. doi: 10.1046/j.1440-1754.2001.00702.x
- Rao, M., Hediger, M., Levine, R., Naficy, A., & Vik, T. (2002). Effect of breastfeeding on cognitive development of infants born small for gestational age. *Acta Paediatrica*, 91(3), 267-274. doi: 10.1080/08035250252833905
- Swanson, V., & Power, K. G. (2005). Initiation and continuation of breastfeeding: Theory of planned behaviour. *Journal of Advanced Nursing*, 50(3), 272-282. doi:10.1111/j.1365-2648.2005.03390.x
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2019). *Using multivariate statistics* (7th ed). Boston: Pearson Education.
- Wangswat, T., Kaleang, N., Phibal, A., Jaisomkom, R., & Hayeese, W. (2014). Factors influencing intention to exclusive breastfeeding for 6 months of mothers in Naradhiwat province. *Nursing Journal*, 41(Special), 133-133.
- World Health Organization [WHO]. (2011). *Exclusive breastfeeding for six months best for babies everywhere*. Geneva: World Health Organization. Retrieved from http://www.who.int/mediacentre/news/statements/2011/breastfeeding_20110115/en/
- World Health Organization [WHO]. (2014). *Global nutrition targets 2025 breastfeeding policy brief*. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/handle/10665/149022>